

Determining Attitudes of Nurses Toward Evidence-Based Nursing

Funda Evcili^{1,a,*}, Didem Kaya^{2,b}

¹Department of Health Programs, Vocational School of Healthcare Services, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

²Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Nuh Naci Yazgan University, Kayseri, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 29/03/2023

Accepted: 10/07/2023

ABSTRACT

The importance of evidence-based practice in improving nursing care is recognized. This study was conducted to determine the attitudes of nurses towards evidence-based nursing. The population of this descriptive study is 708 nurses working in a public hospital; the sample consisted of 496 nurses who agreed to participate in the study. Data were collected using the Personal Information Form and the Evidence-Based Nursing Attitude Questionnaire (EBNAQ). The mean age of the participants is 32.18 ± 6.48 . 64.9% stated that they chose their profession voluntarily, 94.8% made evidence-based care initiatives, 40.3% stated that they followed scientific activities (academic publication, congress, symposium, course participation, etc.). The total mean score of the nurses' EBNAQ was found to be 55.12 ± 8.50 (min:15, max:75). The mean scores of the total and sub-dimensions of EBNAQ were found to be high for nurses who had a graduate education level, had less than 5 years of employment, and chose their profession voluntarily ($p < 0.05$). The mean scores of the sub-dimensions of EBNAQ total, "Beliefs and Expectations", "Intention to Practice" were found to be high for the nurses whose weekly working time was 40 hours on mean and the number of patients they provided daily care to was less than 10 ($p < 0.05$). In this study, it was found that nurses had a positive attitude towards evidence-based nursing. In line with the data obtained, it is recommended that vocational education programs and health institutions develop strategies to support nurses' positive attitudes towards evidence-based practice.

Keywords: Attitude, Evidence-Based Practice, Nursing

Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi

Süreç

Geliş: 29/03/2023

Kabul: 10/07/2023

Öz

Kanıta dayalı uygulamanın hemşirelik bakımının iyileştirilmesinde önemi kabul edilmektedir. Bu çalışma, hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı araştırma türünde olan bu çalışmanın evrenini, bir devlet hastanesinde görev yapan 708 hemşire; örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden 496 hemşire oluşturmuştur. Veriler, Kişisel Bilgi Formu ve Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ) kullanılarak toplanmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması $32,18 \pm 6,48$ 'dir, %64,9'u mesleğini isteyerek seçtiğini, %94,8'i kanıta dayalı bakım verdiğini, %40,3'ü bilimsel faaliyetlerde bulunduğunu ifade etmiştir. Hemşirelerin KDHYTÖ toplam puan ortalaması $55,12 \pm 8,50$ (min:15, max:75)'dir. Lisansüstü eğitim düzeyine sahip, çalışma süresi 5 yıldan az olan ve mesleğini isteyerek seçen hemşirelerin KDHYTÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$). Haftalık çalışma süresi ortalama 40 saat olan, günlük bakım verdiği hasta sayısı 10'un altında olan hemşirelerin KDHYTÖ toplam, "İnanç ve Beklentiler", "Uygulama Niyeti" alt boyut puan ortalamaları yüksektir ($p < 0,05$). Bu çalışmada, hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda mesleki eğitim programlarının ve sağlık kurumlarının hemşirelerin kanıta dayalı uygulama konusunda olumlu tutumlarını destekleyecek stratejiler geliştirmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Kanıta Dayalı Uygulama, Tutum

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution 4.0
International License

^a fundaevcili@hotmail.com

^b https://orcid.org/0000-0003-4608-9189

didemkaya86@gmail.com

https://orcid.org/0000-0001-6723-9321

How to Cite: Evcili F, Kaya D (2023) Determining Attitudes of Nurses Toward Evidence-Based Nursing, Journal of Health Sciences Institute, 8(2): 179-184

Giriş

Kanıta dayalı uygulama, sağlık hizmetlerinin kalitesinin ve hasta güvenliğinin artırılması amacıyla geçerli araştırma kanıtlarının toplanması, en iyi araştırma kanıtlarının klinik uzmanlıkla, hastanın tercihleri ve değerleriyle bütünleştirilerek karar vermeye yönelik bir problem çözme yaklaşımıdır (Erdoğan ve ark., 2014; Friesen-Storms ve ark., 2015; Mackey ve Bassendowski, 2017; Horntvedt ve ark., 2018; LoBiondo-Wood ve Haber, 2018). Bu yaklaşım ile sağlık hizmetlerinde kullanılan tıbbi uygulamaların bilimsel olarak kanıtlanmış yöntemlerine dayanması gerektiği savunulmakta, teorik bilgi

ve pratik uygulama arasındaki farkın azaltılması amaçlanmaktadır (Mackey ve Bassendowski, 2017).

Kanıta dayalı uygulama, hemşirelik bakımının iyileştirilmesinde de önemli bir rol oynamaktadır (Friesen-Storms ve ark., 2015; Leung ve ark., 2016). Çünkü hemşireliğin nihai hedefleri arasında, hastalar, aileler, sağlık hizmeti sunucuları ve sağlık sistemi için kaliteli, güvenli ve uygun maliyetli sonuçlara ulaşmayı sağlayacak hizmet sunumu esastır. Hemşirelik uygulamalarının kanıta dayalı olması; bakımın kalitesini artırma, hemşireliğin

profesyonelleşmesini mümkün hale getirme, bakımı standardize etme, hemşire memnuniyetini artırma, hemşirelik biliminin gelişmesi gibi sonuçlara ulaşmayı kolaylaştıran bir etki yaratmaktadır (Kocaman, 2003; Çopur ve ark., 2015; Şenyuva, 2016; Küçük ve ark., 2017; Güneş, 2017; Karaahmetoğlu ve Softa, 2018; Grove ve Gray, 2019). Kanıta dayalı hemşirelik, hemşirelerin klinik bakım becerilerini ve performansını artırır da eğitim düzeyi, yaş, çalışma yılı, örgütsel destek eksikliği, yetersiz zaman ve veri tabanı, insan kaynakları sıkıntısı gibi faktörlerin etkisiyle kanıta dayalı hemşirelik uygulamaları kliniğe tam olarak yansıtılmamaktadır (Chu ve ark., 2019). Kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına engel oluşturabilecek bir diğer faktör ise hemşirelerin konuya ilişkin tutumlarıdır. Bazı hemşireler, geleneksel uygulamalara daha fazla bağlılık gösterebilmekte, kanıta dayalı uygulamalara dair olumsuz bir tutum geliştirerek kanıtları bakım sürecinde kullanmaktan kaçınabilmektedir. Bu noktada kanıta dayalı uygulama kullanımının artırılması için öncelikle hemşirelerin bu konudaki tutumlarını belirlemek gerekir. Konuyla ilgili ulusal düzeyde sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Küçük ve ark., 2017; Güneş, 2017; Karaahmetoğlu ve Softa, 2018; Yılmaz ve ark., 2019; Yılmaz ve ark. 2019; Doğan ve ark., 2019). Bu çalışma, hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Yöntem

Bu çalışma, tanımlayıcı araştırma tipindedir. Araştırma, Aralık 2019-Şubat 2020 tarihleri arasında İç Anadolu Bölge'sinde bulunan bir devlet hastanesinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, bu devlet hastanesinde görev yapan 708 hemşire oluşturmuştur. Örneklem hesabı yapılmayarak evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Belirlenen tarihler arasında gönüllü olarak araştırmaya dahil olan 496 hemşire araştırmanın örneklemini oluşturmuştur (%70).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler Kişisel Bilgi Formu, Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Kişisel Bilgi Formu, araştırmacılar tarafından hemşirelerin sosyodemografik ve mesleki özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır ve toplam on sorudan oluşmaktadır. Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ), Ruzafa-Martinez ve ark. (2011) tarafından geliştirilmiş, Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması Ayhan ve ark. (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek 15 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten en az 15, en fazla 75 puan alınmaktadır. Ölçeğin bir kesme puanı bulunamamaktadır. Ölçekten alınan puanın artması, kanıta dayalı hemşireliğe yönelik olumlu tutumun olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,90'dır. Bu çalışmada ölçeğin toplam Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,82, alt boyutları için 0,72 ile 0,84 arasında hesaplanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce etik kurul onamı (2019-04/24) ve uygulama yapılacak hastanenin bağlı olduğu İl Sağlık Müdürlüğü'nden kurum izni alınmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi verilmiş, onamları

alınmıştır. Verilerin bilimsel amaçlar için isim kullanmaksızın yayınlanacağı belirtilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmadan elde edilen veriler, SPSS (ver:22.0) programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin normalliğine Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmıştır. Veriler parametrik şartları sağladığından bağımsız iki grup için independent sample t test, ikiden fazla gruplu karşılaştırmalar için ANOVA kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması $32,18 \pm 6,48$ olup %77,4'ü kadındır, %80'i önlisans / lisans düzeyinde eğitime sahiptir. Hemşirelerin %39,7'sinin çalışma süresi beş yılın altındadır, %73,8'i vardiyalı / nöbet usulü çalışmaktadır, %69,4'ü haftalık 41 saat ve üzerinde çalışmaktadır, %60,9'u günlük ortalama on hastaya bakım vermektedir. Katılımcıların %64,9'u mesleğini isteyerek seçtiğini, %53,2'si mesleğinden memnun olduğunu belirtmiştir (Çizelge 1).

Hemşirelerin %94,8'i kanıta dayalı bakım girişimlerinde bulunduğunu, %40,3'ü bilimsel faaliyetlerde (akademik yayın takibi, kongre, sempozyum, kurs katılımı gibi) bulunduğunu ifade etmiştir (Çizelge 2).

Hemşirelerin KDHYTÖ toplam, "İnanç ve Beklentiler", "Uygulama Niyeti", "Duygular" alt boyut puan ortalamaları sırasıyla $55,12 \pm 8,50$, $22,41 \pm 3,68$, $12,67 \pm 2,57$, $12,76 \pm 2,58$ 'dir (Çizelge 3).

Lisansüstü eğitim düzeyine sahip, çalışma süresi 5 yıldan az olan ve mesleğini isteyerek seçen hemşirelerin KDHYTÖ toplam puan ortalamaları yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$). Haftalık çalışma süresi ortalama 40 saat, günlük bakım verdiği hasta sayısı 10'un altında olan katılımcıların KDHYTÖ toplam, "İnanç ve Beklentiler", "Uygulama Niyeti" alt boyutunun puan ortalamaları yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$). Hemşirelerin cinsiyeti ve çalışma şekline göre KDHYTÖ toplam ve üç alt boyutunun puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan önemli bir fark bulunamamıştır ($p > 0,05$) (Çizelge 4).

Kanıta dayalı hemşirelik, bilimsel araştırmaların sonuçlarına dayanarak en iyi uygulama yöntemlerini belirleme ve bunları klinik uygulamalara entegre etme sürecidir. Hemşirelerin bu uygulamaları benimsemesi ve uygulamalarında kullanması, hasta bakımında kaliteyi artırmakta ve prognozu iyileştirmektedir. Bu noktada hemşirelerin tutumlarının, kanıta dayalı bakım verme uygulamalarını doğrudan etkilediğini söylemek mümkündür. Şayet hemşireler, faydalarını bilmiyor veya önemine inanmıyorlarsa kanıta dayalı uygulamaları bakım sürecine entegre etmekte isteksizlik yaşayabilirler. Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik araştırmalar ile olumsuz tutumlar saptanabilir. Bu veriler üzerine yapılandırılan eğitim programları ile olumlu tutum kazandırılması sağlanabilir. Bu çalışmada hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışmada katılımcıların kanıta dayalı uygulamalar konusunda ortalamının üstünde olumlu tutuma sahip olduğu söylenebilir (ort: $55,12 \pm 8,50$; min:0, max: 75). Yapılan

birçok çalışmada da bu bulguyu destekler nitelikte veriler elde edilmiş; hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara dair olumlu tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir (Yılmaz ve ark., 2018; Dikmen ve ark., 2018; Doğan ve ark., 2019; Yıldırım ve Yıldız, 2020).

Türkiye'nin Bologna Süreci Uygulamaları kapsamında eğitim programlarının mezun olan öğrencilere uygulamaları sırasında kanıtları kullanma becerisi kazandırması gerektiği vurgulanmaktadır (Şenyuva, 2016). Bu çalışmaya katılan hemşirelerden lisansüstü eğitim düzeyine sahip hemşirelerin ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$). Benzer şekilde, hemşirelerin eğitim düzeyi arttıkça kanıta dayalı uygulamaya yönelik olumlu tutumlarının arttığı (Daştan ve Hintistan, 2018; Bashar 2019), lisansüstü eğitime sahip hemşirelerin, KDHYTÖ'den aldıkları puan ortalamalarının anlamlı şekilde daha yüksek olduğu (Yılmaz ve ark., 2018; Durmuş ve ark., 2017) ve kanıta dayalı uygulamayı daha fazla gerekli gördükleri belirlenmiştir (Merih ve ark., 2017). Bununla birlikte literatürde hemşirelerin eğitim düzeyinin kanıta dayalı uygulamaya dair tutumlarını etkilemediğini gösteren çalışmalar da mevcuttur (Dikmen ve ark., 2018; Doğan ve ark., 2019). Yüksek eğitim seviyesine sahip olmak hemşirelerin, araştırma ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Bu da kanıta dayalı uygulama tutumlarının daha olumlu olmasını sağlayabilir.

Yaş, hemşirenin meslek hayatında sahip olduğu deneyim seviyesini, bilgi birikimini ve klinik karar verme becerilerini etkileyebilmektedir (Koutzavekiaris ve ark., 2011; Ward, 2011). Dolayısıyla hemşirelerin yaşı, kanıta dayalı uygulama tutumunu da etkileyebilir. Ancak çalışma sonucumuzda, 25 yaşın altında olan hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara dair olumlu tutumlarının arttığı belirlenmiştir. Bazı çalışmalarda da benzer şekilde genç hemşirelerin kanıta dayalı uygulama tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir (Yılmaz ve ark., 2018; Baran ve ark., 2020). Genç hemşireler, daha yeni mezun oldukları ve güncel araştırmalardan haberdar oldukları için daha açık fikirli olabilirler ve yeniliklere daha açık olabilirler. Ancak, yaşlı hemşireler de klinik deneyimleri ve uzun süreli meslek hayatları nedeniyle bazı konularda daha bilgili olabilirler ve bu da kanıta dayalı uygulamalara yaklaşımlarını etkileyebilir (Koutzavekiaris ve ark., 2011; Ward, 2011). Bu verilere ek olarak yaş ile tutum arasında herhangi bir ilişki saptamayan araştırmalar da mevcuttur (Durmuş ve ark., 2017; Daştan ve Hintistan, 2018).

Hemşirelik mesleği, sürekli olarak gelişen bir alandır ve kanıta dayalı uygulama yaklaşımı, meslekteki güncel bilgilerin / araştırmaların kullanımını teşvik etmektedir. Bu çalışmada hemşirelerin çalışma yılı arttıkça kanıta dayalı uygulamaya dair olumlu tutumlarının azaldığı belirlenmiştir. Literatürde bu bulguyu destekleyen başka araştırmalar da bulunmaktadır (Durmuş ve ark., 2017; Yılmaz ve ark., 2018). Hemşirenin meslekte geçirdiği sürenin kanıta dayalı uygulama tutumunu etkilemesi mümkündür ve bu her zaman olumlu olmayabilir. Uzun yıllar boyunca aynı uygulamaları gerçekleştirmiş olan bir hemşirenin, yeni uygulamaları benimsemesi ve uygulaması zaman alabilir. Bunun nedeni, alışkanlıkların değiştirilmesinin zor olması ve insanların genellikle bildikleri yöntemlere bağlı kalmaya eğilimli olmalarıdır.

Çizelge 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri

Table 1. Sociodemographic characteristics of the participants

Özellikler	Sayı (%)
Yaş	
≤ 25 yaş	117 (23,6)
26-39 yaş	230 (46,4)
≥ 40 yaş	149 (30,0)
Yaş Ortalaması±ss	32,18±6,48
Cinsiyet	
Kadın	384 (77,4)
Erkek	112 (22,6)
Eğitim durumu	
Lise	58 (11,7)
Ön lisans / Lisans	397 (80,0)
Lisansüstü	41 (8,3)
Çalışma süresi	
≤ 5 yıl	197 (39,7)
6-15 yıl	165 (33,3)
≥ 16 yıl	134 (27,0)
Çalışma şekli	
Gündüz mesai	130 (26,2)
Vardiya / Nöbet	366 (73,8)
Haftalık çalışma süresi	
40 saat	152 (30,6)
≥ 41 saat	344 (69,4)
Günlük bakım verilen hasta sayısı	
≤ 10 hasta	302 (60,9)
≥ 11 hasta	174 (35,1)
Mesleği isteyerek seçme	
Evet	322 (64,9)
Hayır	174 (35,1)
Mesleki memnuniyet	
Memnun	264 (53,2)
Memnun değil	232 (46,8)
Toplam	496 (100,0)

Çizelge 2. Katılımcıların kanıta dayalı bakım verme ve bilimsel faaliyetlerde bulunma durumu

Table 2. Status of participants in evidence-based care initiatives and scientific activities

Değişkenler	Sayı (%)
Kanıta Dayalı Bakım Verme	
Evet	470 (94,8)
Hayır	26 (5,2)
Bilimsel Faaliyetlerde Bulunma*	
Evet	200 (40,3)
Hayır	296 (59,7)
Toplam	496 (100,0)

*Akademik yayın takibi, kongre, sempozyum, kurs katılımı gibi

Çizelge 3. KDHYTÖ toplam ve alt boyut puanı ortalamaları

Table 3. The Total Mean Scores of EBNAQ

Ölçek / Ölçek Alt Boyutları	Ölçek Min – Max Score	$\bar{X} \pm SD$
İnanç ve Beklentiler	7-35	22,41 (3,68)
Uygulama Niyeti	4-20	12,67 (2,57)
Duygular	4-20	12,76 (2,58)
*KDHYTÖ Total	15-75	55,12 (8,50)

KDHYTÖ: Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği; \bar{X} : ortalama; SD:Standart sapma

Çizelge 4. Katılımcıların bazı tanıtıcı özelliklerine göre KDHYTÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları
Table 4. The total mean scores of ebnaq according to participants' some descriptive characteristics

Tanıtıcı Özellik	İnanç ve Beklentiler	Uygulama Niyeti	Duygular	KDHYTÖ Total
	$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$
Yaş				
≤ 25 yaş (n=117)	22,35 (3,44)	13,87 (2,51)	12,78 (2,51)	56,11 (7,99)
26-39 yaş (n=230)	22,45 (4,05)	12,06 (2,75)	12,66 (2,65)	52,29 (8,24)
≥ 40 yaş (n=149)	22,38 (3,28)	12,53 (2,29)	12,91 (2,52)	55,81 (9,02)
F / p	0,036 / 0,965	1,715 / 0,0481	0,434 / 0,648	8,820 / 0,000
Cinsiyet				
Kadın (n=384)	22,33 (3,67)	12,69 (2,46)	12,73 (2,54)	55,04 (8,62)
Erkek (n=112)	22,67 (3,72)	12,63 (2,90)	12,85 (2,70)	55,40 (8,10)
t / p	0,871 / 0,0384	0,203 / 0,839	0,424 / 0,672	0,394 / 0,694
Eğitim durumu				
Lise (n=58)	22,50 (3,89)	12,87 (2,47)	12,00 (2,87)	49,22 (6,27)
Önlisans / Lisans (n=397)	22,27 (3,62)	12,58 (2,62)	12,70 (2,50)	54,73 (7,92)
Lisansüstü (n=41)	23,48 (3,94)	13,26 (2,12)	13,62 (2,92)	67,19 (4,06)
F / p	2,070 / 0,027	1,511 / 0,042	3,553 / 0,455	71,52 / 0,000
Çalışma süresi				
≤ 5 yıl (n=197)	23,57 (3,60)	13,79 (2,72)	13,60 (2,38)	56,62 (8,40)
6-15 yıl (n=165)	22,01 (4,14)	12,24 (2,66)	12,13 (2,88)	55,10 (7,91)
≥ 16 yıl (n=134)	21,58 (3,19)	12,09 (2,16)	12,19 (2,47)	52,87 (9,32)
F / p	3,440 / 0,045	2,025 / 0,013	2,706 / 0,046	1,853 / 0,042
Çalışma şekli				
Gündüz mesai (n=130)	21,96 (3,42)	12,33 (2,40)	12,77 (2,65)	55,83 (9,41)
Vardiya/Nöbet (n=366)	22,57 (3,76)	12,79 (2,61)	12,76 (2,55)	54,87 (8,15)
t / p	1,621 / 0,106	1,754 / 0,080	0,055 / 0,956	1,105 / 0,270
Haftalık çalışma süresi				
40 saat (n=152)	23,47 (3,46)	13,45 (2,49)	12,75 (2,58)	56,56 (9,36)
≥ 41 saat (n=344)	22,00 (3,78)	12,07 (2,59)	12,77 (2,58)	54,92 (8,10)
t / p	2,964 / 0,036	1,288 / 0,042	0,055 / 0,956	2,770 / 0,041
Günlük bakım verilen hasta sayısı				
≤ 10 hasta (n=302)	23,51 (3,65)	13,66 (2,57)	12,91 (2,64)	55,95 (8,40)
≥ 11 hasta (n=194)	22,25 (3,73)	12,20 (2,57)	12,53 (2,47)	55,38 (8,66)
t / p	1,768 / 0,043	2,164 / 0,042	1,629 / 0,104	1,553 / 0,021
Mesleği isteyerek seçme				
Evet (n=322)	22,13 (3,64)	12,47 (2,52)	13,68 (2,50)	56,03 (8,60)
Hayır (n=174)	22,93 (3,72)	13,05 (2,61)	12,11 (2,71)	55,08 (8,33)
t / p	2,316 / 0,021	2,433 / 0,015	1,937 / 0,034	1,316 / 0,042
Mesleki memnuniyet				
Memnun (n=264)	22,06 (3,45)	12,37 (2,57)	12,84 (2,61)	54,77 (8,47)
Memnun değil (n=232)	22,81 (3,90)	13,01 (2,52)	12,67 (2,54)	55,51 (8,53)
t / p	2,268 / 0,024	2,779 / 0,006	0,758 / 0,449	0,968 / 0,334

KDHYTÖ: Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği; \bar{X} : ortalama; SD: Standart sapma

Yoğun iş yüküne ve uzun mesai saatlerine sahip hemşirelerin, kanıta dayalı uygulama yöntemlerini benimseme ve uygulama konusunda daha az olumlu tutum sergileyebileceği düşünülebilir. Bu çalışmada da hemşirelerin haftalık çalışma süresi arttıkça kanıta dayalı uygulamaya dair olumlu tutumlarının azaldığı belirlenmiştir. Durmuş ve ark. (2017) tarafından yapılan çalışmada da hemşirelerin mesai süresi azaldıkça kanıta dayalı uygulamaya yönelik olumlu tutumlarının arttığı saptanmıştır ($p < 0,05$). Hemşirelerin haftalık çalışma saatleri arttıkça, kanıta dayalı uygulama konusunda daha az olumlu bir tutum sergilemeleri ve kanıta dayalı uygulama yöntemlerini daha az uygulamaları söz konusu olabilir.

Hemşirelerin bakım verdiği hasta sayısı, kanıta dayalı uygulama tutumunu etkileyen önemli faktörlerden biridir. Çalışmamızda katılımcıların günlük bakım verdiği hasta sayısı azaldıkça kanıta dayalı uygulamaya yönelik tutumları daha yüksek bulunmuştur. Her ne kadar Daştan ve Hintistan'ın (2018) yaptığı çalışma sonucunda bakım verilen hasta sayısının hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaya yönelik tutumlarını etkilemediğini belirlenmiş olsa da Bal (2014), yetersiz hemşire sayısının, hemşirelerin bilgilerini güncelleyememesine, motivasyon eksikliğine, yorgunluğa ve hasta bakım kalitesinin azalmaya neden olduğunu vurgulamaktadır. Bu noktada hemşirelerin iş yükünün artması, zaman baskısı ve iş stresi nedeniyle

kanıta dayalı uygulama yöntemlerini benimsemekte güçlük çektikleri düşünülebilir.

Hemşirelerin mesleği seçerken motivasyonu, hemşirenin mesleğe olan tutumu ve beklentileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Bu nedenle, mesleğe isteyerek başlayan hemşireler, mesleklerine daha olumlu bir tutumla yaklaşabilirler ve kanıta dayalı uygulama yöntemlerine daha açık olabilirler. Bu çalışmada mesleğini isteyerek seçen hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaya yönelik tutumları daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Doğan ve ark. (2019) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların, mesleğini sevme durumları ile kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Mesleğini isteyerek seçmek, hemşirelik bakımına olumlu yansımakta, çalışma hayatında motivasyonun artırmaktadır. Mesleğe olan sevgisi ve meslekte kalma niyeti yüksek olan hemşirelerin, kanıta dayalı uygulama yöntemlerine daha açık oldukları ve bu yöntemleri daha sık kullandıkları düşünülebilir.

Kanıta dayalı uygulamaların temel felsefesi, bilimsel araştırmaların sonuçlarının klinik uygulamalara entegre edilmesidir. Hemşirelerin bu araştırmalardan haberdar olmaları, araştırmaları yorumlamaları ve uygulamalarında kullanmaları gerekmektedir. Bu noktada kanıta dayalı uygulama konusunda eğitim vermek, araştırmaların nasıl yapıldığını, sonuçların nasıl yorumlandığını ve uygulama yöntemlerinin nasıl belirlendiğini anlamalarına yardımcı olabilecek eğitimler ile hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara ilişkin olumlu tutumlar kazanmaları sağlanabilir. Eğitimler yoluyla kanıta dayalı uygulamaların hasta bakımında nasıl kullanılabileceğine dair pratik örnekler ve örnek senaryolar sunarak, hemşirelerin uygulamalarında bu yaklaşımları benimsemelerini kolaylaştırabilir. Underhill ve ark. (2015) tarafından yapılan bir çalışmada ise bu kapsamda verilen hizmet içi eğitimin, hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalarını ve inançlarını artırdığı belirlenmiştir. Bu çalışmada hemşirelerin neredeyse tamamına yakınının kanıta dayalı bakım girişiminde bulunduğu ancak bilimsel faaliyetlere katılan hemşire oranının %40,3 olduğu belirlenmiştir. Daştan ve Hintistan'ın (2018) çalışma sonucunda hemşirelerin %62,5'inin bilimsel toplantılara katıldığı ancak Yılmaz ve ark'nın (2018) çalışmasında ise bu oranın %39,8 olduğu görülmektedir. Mashiach Eizenberg'in (2011) çalışmasında; çalıştığı kurumda kütüphane ve internet erişimi olan, tıp ve hemşirelik dergilerine ulaşabilen hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını daha sık kullandıkları belirlenmiştir. Bilimsel faaliyetlere katılarak hasta bakımı alanındaki güncel gelişmeler yakından takip edilebilir ve kanıt temelli uygulamaların sayısı artırılabilir.

Sonuç

Kanıta dayalı uygulama, hemşirelerin hasta bakımındaki kararlarına rehberlik eden önemli bir araçtır. Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaları kullanarak hastaların sağlık sonuçlarını artırmaları, hasta güvenliğini artırmaları ve bakımın kalitesini iyileştirmeleri için birçok

fırsat sunmaktadır. Bu çalışmada, hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaya ilişkin tutumlarının ortalamasının üstünde olduğu; eğitim düzeyi azaldıkça, çalışma yılı, bakım verilen hasta sayısı, günlük mesai süresi arttıkça kanıta dayalı uygulamaya ilişkin olumlu tutumların azaldığı belirlenmiştir. Ayrıca mesleğini isteyerek seçmenin, kanıta dayalı uygulamaya yönelik tutumları olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; politikacıların, akademisyenlerin, sağlık kurumlarının ve yöneticilere önemli sorumluluklar düşmektedir. İstihdam artırılarak hemşirelerin bakım verdiği hasta sayısının ve haftalık fazla mesai süresinin azaltılması, lisansüstü eğitim konusunda motivasyon kazandırılması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, bilimsel etkinliklere katılım konusunda maddi/manevi destek sağlanması gibi stratejiler geliştirerek hemşirelere kanıta dayalı uygulamaya dair olumlu tutum ve uygulama becerisi kazandırılması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Ayhan, Y., Kocaman, G., Bektaş, M. (2015). Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 17(2-3), 21-35.
- Bashar, F.J. (2019). Assessing attitudes towards knowledge and use of evidence-based practice among nurses working in a teaching hospital in kuala lumpur. *International Journal of Education & Literacy Studies*, 7(1), 25-30. doi: 10.7575/aiac.ijels.v7n1p.25
- Chu, T.L., Wang, J., Monrouxe, L., Sung, Y.C., Kuo, C., Ho, L.H., Lin, Y.E. (2019). The effects of the flipped classroom in teaching evidence based nursing: A quasi-experimental study. *PLoS ONE*, 14(1), e0210606. doi: 10.1371/journal.pone.0210606.
- Çopur, E.Ö., Kuru, N., Seyman, Ç.C. (2015). Hemşirelikte kanıta dayalı uygulamalara genel bakış. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(2), 51-55. doi:10.5222/SHYD.2015.05.
- Daştan, B., Hintistan, S. (2018). Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi: kırsal bölge örneği. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Demirgöz Bal, M. (2014). Yataklı tedavi kurumlarında hemşire insan gücü planlama yaklaşımları. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(1), 148-154. doi:10.5222/SHYD.2014.148
29. Mashiach Eizenberg, M. (2011). Implementation of evidence-based nursing practice: nurses' personal and professional factors? *Journal of Advanced Nursing*, 67(1), 33-42. doi: 10.1111/j.1365-2648.2010.05488.x.
- Deniz Doğan, S., Yıkar Karaçay, S., Arslan, S., Şeyma, Y., Evşen, N., Erden Yüksekaya, S. (2019). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), 39-45. <http://hdl.handle.net/20.500.12575/70816>.
- Dikmen, Y., Filiz, N.Y., Tanrıkulu, F., Yılmaz, D., Kuzgun, H. (2018). Attitudes of intensive care nurses towards evidence-based nursing. *International Journal of Health Sciences & Research*, 8(1), 138-143.
- Doğan Merih, Y., Coşkun Potur, D., Yılmaz Esencan, T. (2017). Doğum sonu kliniklerinde çalışan ebe ve hemşireler kanıta dayalı uygulamaların neresinde? *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(4), 8-14. doi:10.5222/SHYD.2017.008.
- Durmuş, M., Gerçek, A., Çiftçi, N. (2017). Sağlık çalışanlarının problem çözme becerilerinin kanıta dayalı tutum algıları

- üzerindeki etkisi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(52), 648-661. doi: 10.16992/ASOS.12679
- Erdoğan S, Nahcivan N, Esin MN. Hemşirelikte araştırma süreci, uygulama ve kritik. Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2014.
- Friesen-Storms, J.H.H.M., Bours, G.J.J.W., Weijden, T., Beurskens, A.J.H.M. (2015). Shared decision making in chronic care in the context of evidence based practice in nursing. *International Journal of Nursing Studies*, 52(1), 393-402. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2014.06.012.
- Grove SK, Gray JR. *Understanding Nursing Research Building an Evidence-Based Practice*. 7th Edition. Elsevier. China, 2019, pp3.
- Güneş, Ü. (2017). Hemşirelikte kanıta dayalı uygulama sürecinin adımları. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 9, 171-187.
- Hornthvedt, M.E.T., Nordsteien, A., Fermann, T., Severinsson, E. (2018). Strategies for teaching evidence-based practice in nursing education: a thematic literature review. *BMC Medical Education*, 18(1), 172. doi: 10.1186/s12909-018-1278-z.
- Karataş Baran, G., Atasoy, S., Şahin, S. (2020). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına yönelik farkındalık ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 352-359. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.699410>.
- Kocaman, G. (2003). Hemşirelikte kanıta dayalı uygulama. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 5(2), 61-64.
- Koutzavekiaris, I., Vouloumanou, E.K., Gourni, M., Rafailidis, P.I., Michalopoulos, A., Falagas, M.E. (2011). Knowledge and practices regarding prevention of infections associated with central venous catheters: a survey of intensive care unit medical and nursing staff. *Am J Infect Control*, 39, 542-547.
- Leung, K., Trevena, L., Waters, D. (2016). Development of a competency framework for evidence-based practice in nursing. *Nurse Education Today*, 39, 189-196. doi: 10.1016/j.nedt.2016.01.026.
- LoBiondo-Wood, G., Haber, J. *Nursing research methods and critical appraisal for evidence-based practice*. 9th Edition. Elsevier. China, 2018, pp6.
- Mackey, A., & Bassendowski, S. (2017). The history of evidence-based practice in nursing education and practice. *Journal of Professional Nursing*, 33(1), 51-55. doi: 10.1016/j.profnurs.2016.05.009.
- Özer Küçük, E., Çakmak, S., Kapucu, S., Koç, M., Kahveci, R. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2), 1-12.
- Ruzafa-Martinez, M., Lopez-Iborra, L., Madrigal-Torres, M. (2011). Attitude towards evidence-based nursing questionnaire: development and psychometric testing in Spanish community nurses. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 17, 664-670. doi: 10.1111/j.1365-2753.2011.01677.x.
- Şenyuva, E. (2016). Hemşirelik eğitimi ve kanıta dayalı uygulamalar. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 24(1), 59-67. doi: 10.17672/fnhd.88449.
- Ulaş Karaahmetoğlu, G., Kaçan Softa, H. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 21(4), 256-263.
- Underhill, M., Roper, K., Siefert, M.L., Boucher, J., Berry, D. (2015). Evidence-based practice beliefs and implementation before and after an initiative to promote evidence-based nursing in an ambulatory oncology setting. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 12(2), 70-78. doi: 10.1111/wvn.12080.
- Ward, D.J. (2011). The role of education in the prevention and control of infection: a review of the literature. *Nurse Educ Today*, 31, 9-17.
- Yıldırım, M.S., Yıldız, E. (2020). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 3(2), 24-29.
- Yılmaz, D., Düzgün, F., Dikmen, Y. (2019). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Acı Badem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 713-719. <https://doi.org/10.31067/0.2018.91>.
- Yılmaz, E., Çeçen, D., Aslan, A., Kara, H., Kızıl Toğaç, H., Mutlu, S. (2018). Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları ve araştırma kullanımında algıladıkları engeller. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 15(4), 235-241. doi:10.5222/HEAD.2018.235.